

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา เปรียบเทียบผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาของนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่เรียนอยู่ในระดับชั้นกลางและชั้นสูง และศึกษาสาเหตุการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ของนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ในเขตกรุงเทพมหานคร

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ประจำปีการศึกษา 2533 จำนวน 284 คน แบ่งเป็นนักเรียนระดับชั้นกลาง เพศชาย 71 คน เพศหญิง 71 คน รวม 142 คน และนักเรียนระดับชั้นสูง เพศชาย 71 คน เพศหญิง 71 คน รวม 142 คน จากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 7 โรงเรียนที่เปิดสอนถึงชั้นกลางและชั้นสูง ตามเกณฑ์การแบ่งชั้นเรียนของกรมการศาสนา

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามขั้นตอนดังนี้

ขั้นที่ 1 คัดเลือกโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในเขตกรุงเทพมหานครที่เปิดสอนถึงระดับชั้นกลางและชั้นสูง ตามเกณฑ์การแบ่งชั้นเรียนของกรมการศาสนา โดยพิจารณาจากข้อมูลโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของกองศาสนศึกษา กรมการศาสนา ได้โรงเรียนที่จะใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 7 โรงเรียน

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยสุ่มจำนวนห้องเรียน โรงเรียนละ 6 ห้อง แบ่งเป็นชั้นกลาง 1-3 ชั้นละ 1 ห้อง ชั้นสูง 1-3 ชั้นละ 1 ห้อง โรงเรียนใดที่มี 1 ห้อง ในแต่ละ

ระดับก็จะเลือกเอาห้องนั้น เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ขั้นที่ 3 เนื่องจากจำนวนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงที่ศึกษาในชั้นสูงของโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์แต่ละโรงเรียนมีจำนวนน้อย ผู้วิจัยจึงรวบรวมจำนวนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นสูงที่มีอยู่ทั้งหมด ปรากฏว่านักเรียนหญิงมีมากกว่านักเรียนชาย ดังนั้น ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนหญิงชั้นสูงให้มีจำนวนเท่ากับนักเรียนชาย แยกตามโรงเรียน จากนั้น จึงสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายจำนวนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงชั้นกลางแต่ละโรงเรียน จำนวน 1 ห้องเรียน โดยให้มีจำนวนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงเท่ากับนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นสูง กรณีที่นักเรียนชั้นกลางกลุ่มใดมีจำนวนน้อยกว่าชั้นสูง ผู้วิจัยจะสุ่มนักเรียนชั้นกลางเพิ่มอีก 1 ห้องเรียน จนได้จำนวนนักเรียนเท่ากับนักเรียนในชั้นสูง และกรณีที่นักเรียนชั้นกลางที่สุ่มมา 1 ห้องเรียนนั้นมีจำนวนมากกว่านักเรียนชั้นสูง ผู้วิจัยจะสุ่มแยกจำนวนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงให้เท่ากับจำนวนนักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นสูง

ผลการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ทั้ง 7 โรงเรียน มีดังนี้

ตารางที่ 1 โรงเรียนและจำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

ชื่อโรงเรียน	ชาย	หญิง	รวม
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดประยูรวงศาวาส	8	8	16
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดเบญจมบพิตร	16	16	32
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดธรรมมาภิรตาราม	10	10	20
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย	28	28	56
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหามกุฏราชวิทยาลัย	23	23	46
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดบรมพุทธศรีราราม	27	27	54
โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดอนงค์าราม	30	30	60
รวม	142	142	284

การสร้างเครื่องมือรวบรวมข้อมูล

ก. การสร้างแบบทดสอบผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา

1. ศึกษาเนื้อหาของหลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนาที่เปิดสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ชั้นกลางและชั้นสูง จำนวน 3 วิชา คือ วิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนาและวิชาศาสนพิธี จากหลักสูตรของกรมการศาสนา จัดหมวดหมู่เนื้อหาเป็นกลุ่มตามลักษณะความคล้ายคลึงกันของเนื้อหา ดังนี้คือ

1.1 วิชาธรรมะ แบ่งเป็น 5 กลุ่ม คือ

1.1.1 คุณค่าของพระพุทธศาสนา ว่าด้วยความสำคัญของพระพุทธศาสนา พระรัตนตรัย การปฏิบัติต่อพระรัตนตรัย ประโยชน์ของการนับถือพระพุทธศาสนา

1.1.2 ศิล ว่าด้วยความหมายของศิลป 5 แต่ละข้อ วิธีรักษาศิล ประโยชน์ของการรักษาศิล

1.1.3 สวรรค์ธรรมและธรรมจรรยา ว่าด้วยหัวข้อธรรมต่าง ๆ ความหมายประเภท ขอบข่ายของเนื้อหาและการนำไปใช้

1.1.4 สมาธิภาวนา ว่าด้วยการบำเพ็ญสมาธิ ความหมาย วิธีการบำเพ็ญ และประโยชน์ที่เกิดจากสมาธิ

1.1.5 เบ็ดเตล็ด เช่น พุทธศาสนสุภาษิต ศาสนาเปรียบเทียบ ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เป็นต้น

1.2 วิชาประวัติพระพุทธศาสนา แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.2.1 พุทธประวัติ ว่าด้วยประเทศของอินเดียก่อนพุทธกาล ประวัติของพระพุทธเจ้าตั้งแต่ประสูติจนถึงปรินิพพาน พร้อมทั้งเหตุการณ์สำคัญบางส่วนที่เกี่ยวกับพระพุทธเจ้า เช่น สังเวชนียสถาน พระจริยาวัตรที่สำคัญบางตอน และประวัติพระสาวกที่สำคัญในสมัยพุทธกาล

1.2.2 วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอัฐมีบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา วันธรรมสวนะ

1.2.3 พระพุทธศาสนาหลังพุทธกาลและเบ็ดเตล็ดเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา

เช่น บุคคลสำคัญทางพระพุทธศาสนา ศิลปกรรมและสถาปัตยกรรมทางพระพุทธศาสนา พระพุทธศาสนาในประเทศไทย เป็นต้น

1.3 วิชาศาสนพิธี แบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1.3.1 คำอาราธนาและคำถวายต่าง ๆ คือ คำอาราธนาศีล คำอาราธนาธรรม คำอาราธนาพระปริตร คำถวายสังฆทาน คำกรวดน้ำ เป็นต้น

1.3.2 บุญพิธี ว่าด้วยการประกอบพิธีทำบุญทั้งงานมงคลและงานอวมงคล การจัดสถานที่ ขั้นตอนและวิธีการทำบุญ รวมทั้งการทำบุญแต่ละประเภท

1.3.3 มารยาทและวัฒนธรรมไทย ว่าด้วยเรื่องมารยาทการทำความเคารพ การปฏิบัติตนในสังคม วัฒนธรรมการแต่งกาย วัฒนธรรมทางภาษา เป็นต้น

2. สร้างตารางวิเคราะห์ข้อสอบ โดยกำหนดให้นักเนื้อหาให้สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ตามลำดับขั้นการเรียนรู้ คือ ความรู้ความจำ ความเข้าใจ และการนำไปใช้ ตามเกณฑ์เวลาที่ใช้เรียนต่อสัปดาห์ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และลักษณะของเนื้อหา ให้นักศึกษาแต่ละลำดับขั้นการเรียนรู้ ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 2 ตารางวิเคราะห์ข้อสอบ

กลุ่มที่	วิชา	ความรู้	ความเข้าใจ	การนำไปใช้	รวม
1	ธรรมะ	4	21	25	50
	คุณค่าของพระพุทธศาสนา	(-)	(5)	(1)	(6)
	ศีล	(-)	(4)	(6)	(10)
	สาร์ตธรรม/ธรรมจวิทยา	(3)	(6)	(13)	(22)
	สมาธิภาวนา	(-)	(2)	(3)	(5)
	เบ็ดเตล็ด	(1)	(4)	(2)	(7)
2	ประวัติพระพุทธศาสนา	39	11	-	50
	พุทธประวัติ	(31)	(8)	(-)	(39)
	วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา	(2)	(2)	(-)	(4)
	พระพุทธศาสนาหลังพุทธกาล	(6)	(1)	(-)	(7)
3	ศาสนพิธี	15	10	25	50
	คำอาราธนาและคาถาวายต่าง ๆ	(2)	(-)	(2)	(4)
	พิธีทานุญ-พิธีกรรม	(7)	(8)	(14)	(29)
	มารยาทไทย/วัฒนธรรม	(6)	(2)	(9)	(17)
	รวม	58	42	50	150*

*ตัวเลขในตารางคือจำนวนข้อสอบในแบบทดสอบฉบับที่ใช้ทดสอบกลุ่มตัวอย่าง

3. เขียนข้อสอบปรนัยแบบถูกผิด และแบบเลือกตอบ ให้ครอบคลุมเนื้อหาในตารางวิเคราะห์ข้อสอบวิชาละ 100 ข้อ รวม 300 ข้อ แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องเพื่อหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ตามกรอบของเนื้อหาที่ระบุไว้ในตารางที่ 2 แล้วนำมาแก้ไขปรับปรุง เมื่อปรับปรุงแล้ว ผู้วิจัยส่งข้อสอบเฉพาะข้อที่ผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่านหรือมากกว่ามีความคิดเห็นไม่ตรงกันซึ่งมีอยู่จำนวน 12 ข้อ กลับไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบแก้ไขอีกครั้งหนึ่ง

4. นำข้อสอบที่แก้ไขปรับปรุงมาพิมพ์เป็นแบบทดสอบเพื่อทดลองใช้ โดยพิมพ์แยกเป็นรายวิชา 3 วิชา ข้อสอบแต่ละฉบับแบ่งเป็น 4 ตอน ๆ ละ 25 ข้อ เรียงลำดับตอนแบบจัตุรัสสมดุล (Balanced Square) (ชัยพร วิชาวุธ 2523: 172-173)

5. นำแบบทดสอบฉบับปรับปรุงไปให้นักเรียนโรงเรียนพรุทธศาสนาวินาศิทยที่นำเข้ากลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ชั้นกลาง 2 คน กับชั้นสูง 2 คน ทดลองตอบแบบทดสอบแต่ละชุดเพื่อกำหนดเวลาสำหรับตอบแบบทดสอบในขั้นทดลองใช้ ได้เวลาเฉลี่ยทั้ง 3 วิชา เท่ากับ 52.33 นาที ผู้วิจัยจึงกำหนดเวลาในการทำแบบทดสอบแต่ละวิชาเป็น 1 ชั่วโมงเท่ากันทุกวิชา

6. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้นไปใช้ทดสอบกับนักเรียนโรงเรียนพรุทธศาสนาวินาศิทย วัดชลประทานรังสฤษดิ์ จังหวัดนนทบุรี ทั้งระดับชั้นกลางและชั้นสูง จำนวน 64 คน แบ่งเป็นชั้นสูง 28 คน ชั้นกลาง 36 คน ใช้เวลาทดสอบ 3 ครั้ง ในเวลา 2 อาทิตย์ แล้วนำแบบทดสอบที่นักเรียนตอบมาตรวจให้คะแนน โดยให้คะแนน 1 คะแนน สำหรับข้อที่ถูก และให้คะแนน 0 คะแนน สำหรับข้อที่ผิดหรือข้อที่ไม่ตอบ

7. รวมคะแนนของนักเรียนแต่ละคนแล้วเรียงลำดับตามคะแนน โดยเรียงลำดับจากคะแนนสูงสุดไปหาคะแนนต่ำสุด จากนั้นจึงใช้เทคนิค 27% (Upper - Lower 27 Percent Method) (อนันต์ ศรีโสภณ 2520: 160-161) โดยนำนักเรียนกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดและคะแนนต่ำสุดร้อยละ 27 ของนักเรียนทั้งหมด จำนวนกลุ่มละ 17 คน มาเพื่อวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนก (d) และระดับความยาก (p) ของข้อสอบแต่ละข้อ

8. คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.30 ขึ้นไป และมีค่าความยากระหว่าง 0.20 - 0.80 ให้ได้จำนวนข้อครบตามตารางวิเคราะห์ข้อสอบ ได้ข้อสอบรวมทั้งสิ้น 150 ข้อ แบบทดสอบชุดนี้เป็นฉบับที่ใช้เก็บข้อมูลวิจัย โดยแบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าเฉลี่ยของอำนาจจำแนก .46 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .09 และมีค่าเฉลี่ยของความยาก .54 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .13

9. หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบทดสอบทั้งฉบับด้วยสูตรของ Kuder-Richardson สูตร 20 (K-R 20) ได้ระดับความเที่ยง .78

10. นำข้อสอบที่คัดเลือกไว้จำนวน 150 ข้อ พิมพ์เป็นแบบทดสอบฉบับสมบูรณ์ จำนวน 480 ฉบับ แบ่งเป็น 6 ชุด ๆ ละ 80 ฉบับ ข้อสอบทั้ง 6 ชุด เรียงสลับวิชาทั้ง 3 วิชาแบบจัตุรัสสมดุล (Balanced Square) (ชัยพร วิชาวุธ 2523: 172-173)

แบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าอำนาจจำแนก (d) ค่าความยาก (p) และค่าความเที่ยง (r) ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าอำนาจจำแนก (d) ค่าความยาก (p) และค่าความเที่ยง (r) ของแบบทดสอบ

p	d	ธรรมะ (50 ข้อ)	ประวัติพระพุทธศาสนา (50 ข้อ)	ศาสนพิธี (50 ข้อ)	รวม (150 ข้อ)
0.20-.39	0.40 ขึ้นไป	5	2	10	17
	0.35	-	-	1	1
0.40-.60	0.40 ขึ้นไป	22	11	19	52
	0.35	2	16	5	23
0.61-.80	0.40 ขึ้นไป	21	18	12	51
	0.35	-	3	3	6
ค่าความเที่ยง		.95	.94	.94	.78

ข. การสร้างแบบสอบถามสาเหตุการเข้าเรียน

1. นำแบบสอบถามปลายเปิดไปให้นักเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ชั้นกลางและชั้นสูง ที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน 20 คน เพศชาย 10 คน เพศหญิง 10 คน โรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดประยุรวงศาวาส จำนวน 30 คน เพศชาย 15 คน เพศหญิง 15 คน และโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดเบญจมบพิตร จำนวน 18 คน เพศชาย 9 คน เพศหญิง 9 คน รวมทั้งสิ้น 68 คน เขียนสาเหตุในการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มากที่สุด
2. รวบรวมสาเหตุในการเข้าเรียนในสถาบันต่าง ๆ จากเอกสาร งานวิจัย และบทความที่เกี่ยวข้อง เช่น สุวิมล เอกอรุ (2529) กรรณิการ์ ภูประเสริฐ (2518) กรมการศาสนา (2523) และประชาชาติ (2518)
3. นำข้อความที่ได้จากข้อ 1 และ 2 มาดัดแปลงสร้างเป็นข้อความแสดงเหตุผลในการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 24 ข้อ
4. แจกแจงความถี่ข้อความที่ได้จากแบบสอบถามลงในเหตุผลแต่ละข้อทั้ง 24 ข้อ ผลการรวบรวมข้อมูลปรากฏตามภาคผนวก ง.
5. นำข้อความที่มีความถี่สูงสุด จำนวน 15 ข้อ มาสร้างเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ได้ข้อความที่จะนำไปใช้เป็นแบบสอบถามตามลำดับความถี่สูงสุด ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ข้อความแสดงสาเหตุในการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์

ที่	ข้อความ	ความถี่ (N = 68)	ร้อยละ
1.	ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธประวัติและวิชาประวัติพุทธศาสนา	37	54
2.	อยากได้เพื่อนใหม่ และมีเพื่อนมาก ๆ	36	53
3.	ต้องการใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์	30	44
4.	พ่อแม่หรือผู้ปกครองต้องการให้เรียน	26	38
5.	ต้องการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมจากที่เรียน ในโรงเรียนสามัญ	25	37
6.	อยากเรียนวิชาธรรมะ ศาสนพิธี และมารยาทไทย	25	37
7.	เบื่อบ้าน ไม่มีอะไรทำในวันหยุด	13	19
8.	ญาติพี่น้องหรือคนใกล้บ้านแนะนำให้มาเรียน	10	15
9.	เพื่อนชวนมาเรียนเลยมาเรียนตามเพื่อน	10	15
10.	อยากพัฒนาตัวเองให้เป็นคนดียิ่งขึ้น	9	13
11.	ต้องการทำจิตใจให้สงบ	6	9
12.	บ้านอยู่ใกล้โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์	6	9
13.	ได้ทราบข่าวว่าพระอาจารย์ที่โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์สอนดี	5	7
14.	อยากมีความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินที่โรงเรียน	5	7
15.	อยากเรียนวิชาพิเศษ เช่น ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์	5	7

การตอบแบบสอบถามจะให้นักเรียนประเมินระดับความสำคัญของสาเหตุแต่ละข้อเป็น

4 ระดับ คือ

สำคัญมาก หมายถึง ข้อความนั้นเป็นสาเหตุที่มีความสำคัญมากในการเข้าเรียนใน
โรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์

สำคัญปานกลาง หมายถึง ข้อความนั้นเป็นสาเหตุที่มีความสำคัญในระดับปานกลางในการ
เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวัดอาทิตย์

สำคัญน้อย หมายถึง ข้อความนั้นเป็นสาเหตุที่มีความสำคัญในระดับน้อยในการเข้าเรียน
ในโรงเรียนพุทธศาสนาวินายก

ไม่มีความสำคัญเลย หมายถึง ข้อความนั้นไม่ใช่สาเหตุที่ทำให้เข้าเรียนในโรงเรียนพุทธ
ศาสนาวินายก

รูปแบบเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล มี 3 ตอน แต่ละตอนจะมีคำอธิบายและ
ตัวอย่างการตอบอย่างชัดเจน คือ

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบ ประกอบด้วย เพศ อายุ ชั้นเรียน ประสบการณ์
ในการเข้าศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนาวินายก แนวโน้มในการศึกษาต่อในโรงเรียนพุทธศาสนา
วินายก และการปฏิบัติตนในฐานะที่เป็นพุทธศาสนิกชน เช่น การตักบาตร การนั่งสมาธิ การอ่าน
หนังสือธรรมะ และความคิดเห็นต่อวิชาพระพุทธศาสนาที่เปิดสอนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินายก

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสาเหตุในการเข้าศึกษาในโรงเรียนพุทธศาสนา
วินายก จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบทดสอบวัดผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา จำนวน 150 ข้อ แบ่งเป็น
วิชาธรรมะ จำนวน 50 ข้อ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา จำนวน 50 ข้อ และวิชาศาสนพิธี จำนวน
50 ข้อ

การรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถามสาเหตุในการเข้าเรียนในโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกและแบบทดสอบ
วิชาพระพุทธศาสนา ให้ออกแบบตัวอย่างตอบในชั้นเรียนโรงเรียนพุทธศาสนาวินายกตามปกติ ก่อน
การตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบ ผู้วิจัยอธิบายวิธีตอบแบบสอบถามและแบบทดสอบจนนักเรียน
เข้าใจตรงกันแล้วจึงให้นักเรียนเริ่มตอบแบบสอบถาม 15 นาที จากนั้นจึงให้ตอบแบบทดสอบโดยให้
เวลาในการตอบ 1.15 ชั่วโมง เท่ากันทุกคนและทุกโรงเรียน ใช้เวลาในการรวบรวมข้อมูล 4
สัปดาห์ (ตั้งแต่ 30 ธันวาคม 2533 ถึง 20 มกราคม 2534)

การตรวจให้คะแนน

ตรวจคะแนนแบบทดสอบ โดยให้ 1 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบถูก และให้ 0 คะแนน สำหรับข้อที่ตอบผิดหรือข้อที่ไม่ตอบ ส่วนแบบสอบถามสาเหตุการเข้าเรียนแจกแจงความถี่ระดับ ความสำคัญของสาเหตุแต่ละข้อแล้วหาค่าร้อยละ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนจากแบบทดสอบ ความรู้วิชาพระพุทธศาสนา ของนักเรียนทั้งหมดและนักเรียนแต่ละกลุ่ม
2. หาค่ามัชฌิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนจากแบบทดสอบความรู้ วิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี ของนักเรียนทั้งหมดและนักเรียนแต่ละกลุ่ม
3. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) โดยมีเพศและระดับชั้นเป็นตัวแปรต้น ตัวแปรตาม คือ คะแนนผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นคะแนนรวมของรายวิชาทั้ง 3 วิชา หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Tukey
4. วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบสองทาง (Two-way ANOVA) โดยมีเพศและระดับชั้นเป็นตัวแปรต้น ตัวแปรตาม คือ คะแนนผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา รายวิชา คือ วิชาธรรมะ วิชาประวัติพระพุทธศาสนา และวิชาศาสนพิธี หากพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญจะทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีของ Tukey
5. แจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละของข้อความแสดงสาเหตุการเข้าเรียนในโรงเรียน พุทธศาสนวันอาทิตย์